

26

Antonio Bonfini

Zavargás a budai zsidónegyedben

1496

Antonio Bonfini, *Rerum Ungaricarum decades*, v, 5, 102 skk.

Ú j a b b k i a d á s o k :

Antonio Bonfini, *Rerum Ungaricarum decades*, IV/1, ed. József Főgel, Béla Iványi & Ladislaus Juhász (Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Aevorum, Saeculum XV, tom. 4, pars 1: Decades 4 et 5) (Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda – Lipsiae: B. G. Teubner, 1941 [1945]; reprint, Budapest: Akadémiai Kiadó – Lipsiae: B. G. Teubner, 1976), p. 274

Grünvald Fülöp & Scheiber Sándor, szerk., *Magyar-zsidó oklevéltár – Monumenta Hungariae Judaica*, V/1 (Budapest: A Magyar Izraeliták Országos Képviselőlete, 1959), pp. 92–93, no. 199 (a latin szöveg)

F o r d í t á s :

Antonio Bonfini, *A magyar történelem tizedei* (Budapest: Balassi Kiadó, 1995), p. 1006 (Kulcsár Péter fordítása) (magyar)

I r o d a l o m :

Zsidó Budapest: Emlékek, szertartások, történelem, p. 26

Jewish Budapest: Monuments, Rites, History (Budapest: Central European University Press, 1999), pp. 14–15

(...) Tumultus a Christianis pueris in vico Judeorum casu est excitatus indecora nimis petulancia in eorum ianuas insultantibus ac vitrea fenestrarum specilla temere lacerantibus, quos cum summopere pro viribus Judei instituissent, ingentem adversus se humilium hominum multitudinem concitarunt et eorum maxime, qui rebus domesticis impediti facile spe prede et rapinarum ad quodcunque flagitium adducantur. Quem tumultum cum, quoquomodo possent, sedare Agriensis familiares domo egressi vellent, maiorem multo fecerunt et gravius plebis etiam animos irritarunt, quod Agriensis imponende dice vulgo auctor existimaretur et superiore item anno familiares eius ad defendendas Iudeorum iniurias missi, mortem Christianis adolescentibus intulissent.

Rixa usquem noctem perducta, aliquorum regulorum intercurso demum sedate represseque rapine sunt. Illucescente autem die multi partim superioris diei parum secunda pugna incensi, partim se prede certiore illecti Iudaicarum edium oppugnationem renovant, crescenteque in horas multitudine, in eorum tecta valvis ianisque refractis illapsi supellectilem diripiunt, pignora asportant, vasis aureis argenteisque, vestibus sericis auroque intextis manus iniiciunt; alii longe ab edibus quasi in statione locati abeuntes cum preda homines opportuniore consilio aggressi, novum diversis urbis partibus tumultum spoliandorum illorum causa miscent, et, quod tumultum magis augebat, familiares procerum, qui regis dominorumque suorum iussu ad reprimendum tumultum occurrerent, pariter ad edium populationem conversi iniurias, quas defendere simulabant, vehementius inferebant. Quare in tanta totius civitatis trepidatione et universo omnium prope periculo rex ad summum remedium deveniendum ratus, prefectum aule cum pretorianorum cohorte immittit, qui cum unum alterumque abreptum subito

inspectantibus ceteris obtruncassent, reliquos omnes facile instantis supplicii terrore continuit.

(...)

(...) A zsidók utcájában nevetlen keresztény suhancok zavargást keltettek, amikor ajtajaik előtt illetlen pajkossággal lármáztak, ablaküvegeiket felelőtlenül betördösték, amikor pedig azok el akarták zavarni őket, jött-ment csőcselék nagy tömege támadt rájuk, leginkább azok, akik szegénységük folytán könnyen kaphatók prédálásra és fosztogatásra. Az egri * familiárisai kirohantak a házból, hogy a zavargást valamiképpen lecsillapítsák, de csak fokozták azt, és még jobban felizgatták a népet, mert mindenki úgy vélekedett, hogy az adókirovásnak az egri az értelmi szerzője, és mert az elmúlt évben cselédei, akiket azért küldött, hogy a zsidókat megvédelmezzék a bántalmazástól, három keresztény fiatalembert megöltek.

A tülekedés éjszakáig tartott, végre néhány nagyúr közbelépése csillapította le, és az vetett véget a fosztogatásnak. Napkeltekor pedig sokan, részint a tegnapi nem nagyon sikeres verekedéstől dühödten, részint a most biztosabb zsákmány reményében újra támadást intéztek a zsidók házai ellen, a tömeg óráról órára növekedett, ajtóikat, kapuikat betörték és holmijukat széthordták, a zálogtárgyakat elvitték, rávetették magukat az arany- és ezüstedényekre, az aranyszövésű selyemruhákra; mások távolabb helyezkedtek el a házaktól, mintegy tábornok vertek, és a zsákmánnyal megrakodva távozókat támadták meg, ezt biztonságosabbnak vélvén, és ezek kirablása a város legkülönbözőbb részein újabb verekedéseket szított, hogy pedig a felfordulás még nagyobb legyen, az előkelők cselédei, akik a király és uruk parancsára a zendülés elfojtására rohantak elő, hasonlóképpen a házak kifosztásához láttak, és a védelem örve alatt még mohóbban folytatták a dúlást. A várost hatalmában tartó rémület és a már szinte általános veszedelem közepette a király elhatározta, hogy a végső menedékhez fordul, és leküldte a várkapitányt a darabontokkal, kik aztán egy-két rablót a többiek szeme láttára felkoncoltak, a többieket a várható büntetés félelme gyorsan megzabolázta. A király nem mert a néppel szemben továbbmenni, nehogy még inkább a főpapok ellen hangolja, és a lázadásból még véresebb lázadás keletkezzék.

(...)